

Jak psát eseje

Základní pravidla pro psaní eseje

Proč psát esej?

Esej:

- ▶ umožňuje studentům hlouběji se zamyslet nad obsahem kurzu
- ▶ pomáhá třídit a uspořádat myšlenky
- ▶ rozvíjí:
 - ▶ schopnost uvažovat o daném tématu systematicky
 - ▶ vyjadřovací schopnosti studentů
 - ▶ argumentační dovednosti

Co je to esej?

- ▶ z franc. *l'essay*, poprvé jej použil **M. Montaigne** (1533 - 1592) – význam: pokus, zkouška, poznámka, stat'
- ▶ za předchůdce považovány antické filosofické úvahy a dialogy
- ▶ *Existuje množství definic, např.*
- ▶ Esej je **krátký analytický, popisný nebo výkladový literární útvar nebo žurnalistická próza zabývající se určitým námětem, zejména z osobního nebo nesystematického pohledu.**

-
- ▶ Doslovně znamená toto slovo (esej) pokus; je to zkouška myšlenkové pružnosti a podnikavosti. Autoři esejů usilují interpretovat aktuální životní problematiku tak, aby se vyhnuli poučování na jedné straně a zlehčování na straně druhé. Je to dialog, jaký autor vede s dobou, společností i se sebou samým ve sporu se zaostalostí, konvencemi a předsudky. V neposlední řadě je esej také očistný prostředek pro řeč, která se s úpadkem myšlení propadá do banality a frázovitosti.

(Aleš Hamaň: Český esej jako lék ducha (kráceno))

Kompozice eseje

1. úvod
2. jádro odborné úvahy
3. závěr

Úvod

- ▶ vymezení cíle eseje, naznačení otázek, na něž se bude v textu odpovídat
- ▶ všeobecné informace o významu zkoumaného jevu
- ▶ historie vzniku a vývoje popisovaného jevu
- ▶ shrnutí dosud známých poznatků
- ▶ definiční vymezení zkoumaného jevu
- ▶ vnější popis objektu, jevu, děje

Jádro odborné úvahy

- ▶ rozvíjí téma dané eseje
- ▶ vysvětluje myšlenky a podporuje je příklady

Závěr

- ▶ shrnutí výsledků autorových úvah
- ▶ vyvození důsledků a navržení budoucích úkolů
- ▶ zamyšlení se nad širšími důsledky zkoumaného jevu

Proces psaní eseje

▶ Příprava psaní

- ▶ shromáždění všech vhodných (použitelných) myšlenek
- ▶ shromáždění důkazů a příkladů
- ▶ zpracování základní osnovy, nebo plánu

▶ Psaní

- ▶ za použití osnovy a poznámek napsat první návrh
- ▶ formulovat myšlenky vlastními slovy (neopisovat)

▶ **Kontrola**

- ▶ nejdůležitější fáze procesu; ponechat si odstup mezi psaním a kontrolou i několik dní
- ▶ posuzujte:
 - ▶ Jsou problémové otázky zodpovězeny jasně a srozumitelně?
 - ▶ Je v úvodu téma vysvětleno jednoznačně?
 - ▶ Podporují všechny příklady můj názor (to, co chci říct)?
 - ▶ Shrnuje závěr hlavní myšlenky srozumitelně a přehledně?
 - ▶ Navazují na sebe jednotlivé myšlenky?

-
- ▶ používejte slovesa v činném rodě pro větší popisnost
 - ▶ vyhýbejte se tvarům trpného rodu u slovesa „být“
 - ▶ pokud je to možné, nepoužívejte stále stejné výrazy
 - ▶ používejte spojovací slova a fráze (např. *na tuto myšlenku navazuje XY svým názorem...; jiný pohled přináší... atd.*)
 - ▶ střídejte délku a strukturu vět (esej by neměla být složená pouze z množství velmi krátkých vět, nebo naopak velmi dlouhých a komplikovaných souvětí)
-

▶ **Korektury, závěrečná formální úprava textu**

- ▶ provádějte ji až po skončení všech úprav a oprav jazykových
- ▶ zkontrolujte pravopis a gramatiku
- ▶ pozor na shodu podmětu s přísudkem a důsledné dodržování časů u sloves
- ▶ požádejte kamaráda, rodiče apod. o kontrolu a zpětnou vazbu

Než začnete psát...

- ▶ přečtěte si pozorně zadání a promyslete si, o čem budete psát
- ▶ pokud píšete o tématu, na které existují různé názory, snažte se promyslet si argumenty pro i proti → pomoc pro správnou argumentaci
- ▶ promyslete si posloupnost jednotlivých myšlenek – od čeho začnete a kam chcete dojít → do tohoto schématu pak postupně zasazujte jednotlivé argumenty a příklady, které myšlenky podporují

Odborná esej

Tento žánr je u studentů poměrně oblíbený pro svou:

- ▶ **čtivost**
- ▶ **osobitost**
- ▶ **možnost se vyjádřit literárně** (odborný jazyk studentům připadá suchý, nudný)
- ▶ **vynalézavost** (snaha studentů napravit svět)

ALE

Realita je taková, že napsat kvalitní odbornou esej vyžaduje

- ▶ **mnoho zkušeností v odborné práci**
- ▶ **zběhlost v psaní odborných textů**
- ▶ **hlubokou znalost dané problematiky a literatury**
- ▶ **přirozený literární talent**
- ▶ **možná i životní moudrost**

Společenskovední eseje

- ▶ často stojí na pomezí mezi odborným esejem a žurnalistikou,
- ▶ určitý **návrh na řešení nějakého naléhavého aktuálního problému** (vědeckého, politického, každodenního života, osudu lidstva apod.),
- ▶ úvaha o tom, **jak nejlépe vyřešit nějakou složitou společenskou situaci nebo otázku**,
- ▶ vyjadřují vždy **hodnotový svět autorů** esejí.

Odborná esej v užším smyslu

- ▶ V pozadí odborné eseje stojí **badatelská zkušenost**.
- ▶ Odborná esej **je opřena o myšlenky a objevy** klasiků a dalších odborníků.
- ▶ **Narozdíl od odborného textu**, který je neosobním popisem nějakého výzkumu, v odborné eseji se vyjadřují **autorovy osobní názory a postoje**.
- ▶ Není nutné tak striktně dodržovat pravidla pro odborný styl (citace, poznámkový aparát, terminologie).
- ▶ Esej je **především literární žánr**, a až v druhé řadě odborný text.

